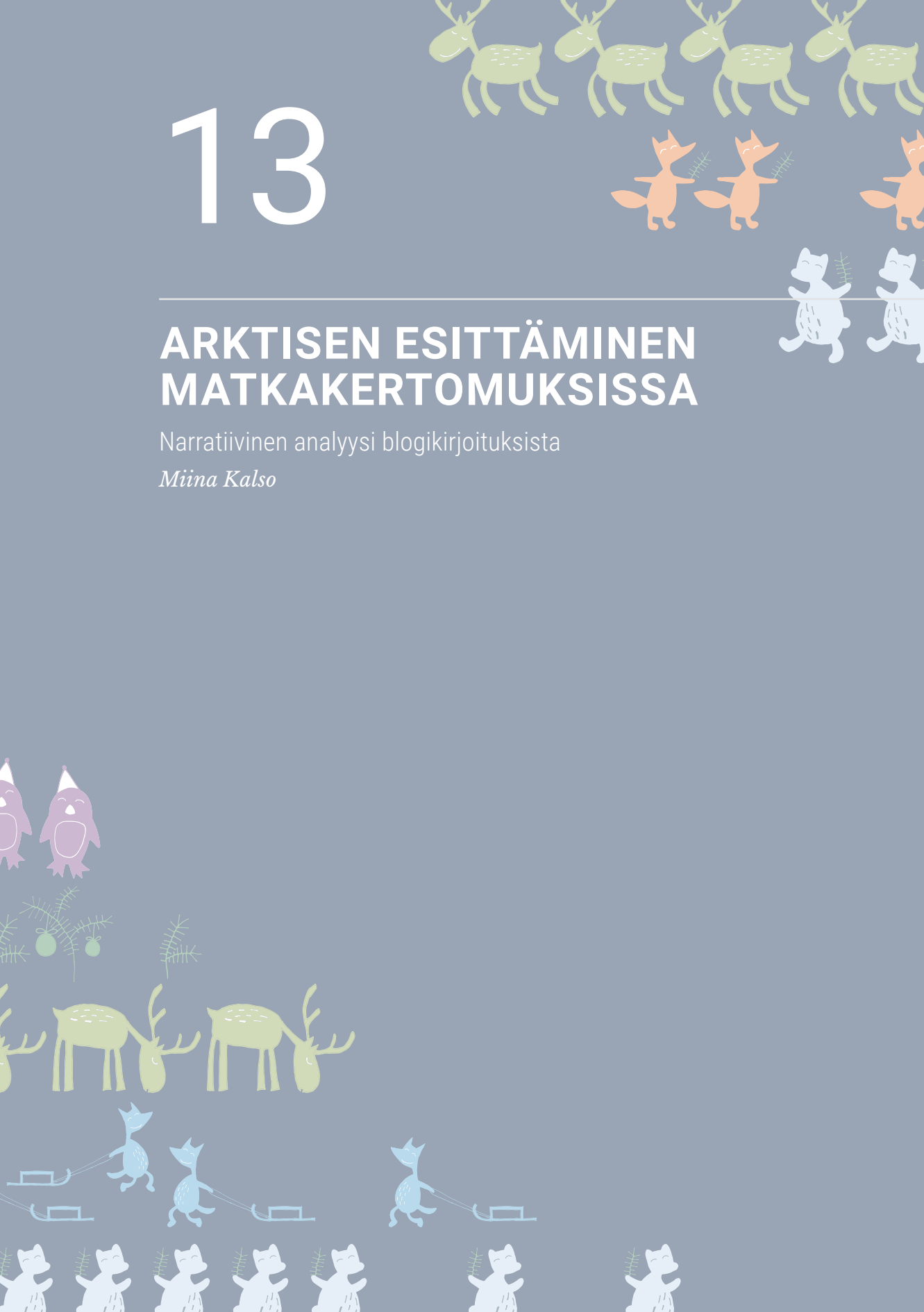

13

ARKTISEN ESITTÄMINEN MATKAKERTOMUKSISSA

Narratiivinen analyysi blogikirjoituksista

Miina Kalso

JOHDANTO	284
Johdatus aiheeseen	284
Aiemmat tutkimukset	285
ESITETTY ARKTINEN TILA	286
Arktinen alue matkailun tilana	286
Performanssi ja representaatiot matkailussa	288
Arktisen alueen kuvaus	289
MATKAKERTOMUKSET NARRATIIVEINA	290
Narratiivisuus	290
Blogien matkakertomukset aineistona	291
Matkakertomusten narratiivinen analyysi	292
Tutkimuksen etiikka	294
KERTOMUS ARKTISESTA TILASTA	294
Matkakertomus: Uskomattomia maisemia ja mahtavia kokemuksia Lapissa	294
Kertomuksen teemat	296
Matkailijoiden esittämä arktinen tila	300
YHTEENVETO	300

JOHDANTO

Johdatus aiheeseen

Millainen on matka arktiselle alueelle? Onko se pelkkää lunta, kylmyyttä ja pimeyttä? Selviääkö siitä? Vai onko se talven ihmemaa ja luminen paraatiisi? Mielenkiintoista on, millaisena matka koetaan ja mitä siitä kerrotaan. Matkailijoiden tarinat välittävät kokemuksia ja mielikuvia paikasta. Matkakertomuksissa kerrotaan, mitä on tehty, missä on liikuttu ja millaisia tunteita matkailijassa on herännyt. Näin muodostuu kuva siitä, millaisena matkailijat ovat kokeneet matkansa ja millaiseksi he kuvailevat arktisen Lapin.

Arktisen alueen näkyvyys on lisääntynyt viime aikoina. Arktisuus liitetään erilaisiin tuotteisiin, tapahtumiin ja yrityksiin. Arktisen alueen merkittävyys on tunnistettu myös valtiotasolla, ja Suomi on mukana arktisen alueen yhteistyöorganisaatioissa (Arktinen neuvosto, 2016; Valtioneuvoston kanslia, 2013). Lappi on saanut paljon huomiota matkailukohteena. Lapissa on tunnistettu arktisen alueen esilläolo sekä haasteet arktisuuden tuotteistamiseksi (Lapin liitto, 2015, s. 19–22). Lappi kiinnostaa matkailijoita, mutta millaisena se koetaan ja mitä siitä kerrotaan?

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisena arktinen esitetään matkakertomuksissa. Lisäksi pyrin selvittämään, millaisia teemoja kertomuksissa esitetään ja mitä arktisuus on matkailun tilana. Taustalla on ajatus, että Lappi sijaitsee arktisella alueella ja arktisuus on osa markkinoinnin luomaa identiteettiä Lapista (ks. Lapland above ordinary). Matkailijoiden kertomukset välittävä kuva siitä, millaisena he kokevat arktiseksi määritellyn Lapin.

Tutkimukseni aineistona ovat blogeissa jaetut kertomukset Suomen Lappiin suuntautuneista matkoista. Aineistovalintani rajaa matkakertomukset nykyaikaisiin kertomuksiin, ja ne ajoittuvat vuosille 2012–2016. Internetin mahdollistamista vuorovaikutteisista sosiaalisen median kanavista on tullut merkittävä osa matkailua (Mkono, 2012, s. 553). Matkailuun liittyvien erilaisten sivustojen suuri määrä ja suosio viittaavat siihen, että niillä on aiempaa suurempi vaikutus matkailijoiden mielikuviin ja päätöksiin (Xiang & Gretzel, 2010, s. 186). Muun muassa monissa blogeissa jaetaan kertomuksia, kuvia, videoita ja suosituksia matkoista ja matkakohteista (Bosangit, McCabe & Hibbert, 2009, s. 62). Matkablogien suosio ja näkyvyys tekevät niistä myös relevantteja tutkimusaineistoja (Banyai & Glover, 2012, s. 267).

Lähestyn aihetta sosiokulttuurisesta näkökulmasta, jossa korostuu sosiaalisten käytäntöjen merkitys paikan muodostumisessa (Framke, 2002, s. 99). Toisessa luvussa esittelen tutkimuksen taustalla vaikuttavia teorioita. Tarkas-

telen arktisen alueen muodostumista tilana ja tunteena paikasta sekä performatiivisuutta ja representaatioita, joiden kautta luodaan merkityksiä tilalle. Lisäksi kerron, miten arktista aluetta on kuvattu historiassa ja miten matkailijat määrittelevät arktisen. Kolmannessa luvussa esittelen käyttämäni menetelmät ja aineiston. Aineistoni matkakertomukset ovat narratiiveja, joista välittyvät matkailijoiden kokemukset ja ymmärrys kohteesta. Menetelmänä käytän narratiivista analyysia. Neljännen luvun alussa esitän matkakertomuksen, joka pohjautuu aineistonani olleisiin kertomuksiin. Tämän jälkeen analysoin kertomuksessa esiin nostamiani teemoja ja arktisen tilan käsitettä. Yhteenvedossa kokoan tutkimukseni tulokset ja merkityksen.

Aiemmat tutkimukset

Arktisen alueen tutkimus Suomessa on monitieteistä, ja tutkimusta tehdään myös kansainvälisenä yhteistyönä. Tutkimuksen aiheita ovat muun muassa kestävä kehitys, globaali muutos, ympäristö ja vähemmistöjen asema arktisella alueella (ks. Arktinen keskus / Tätä tutkimme). Matkailulla on merkittävä rooli arktisella alueella, ja myös sitä on tutkittu laajasti (esim. Grenier, 2004, 2011a; Hall & Saarinen, 2010; Viken, 2013).

Suomenkielisessä matkailun tutkimuksessa puhutaan usein arktisesta matkailusta. Sitä käytetään myös synonyyminä napa-alueiden matkailulle, josta englanninkielisessä kirjallisuudessa käytetään termiä polar tourism. Tällä viitataan matkailuun, joka kohdistuu pohjoiselle arktiselle alueelle ja eteläiselle antarktiselle alueelle. Grenier (2011a, s. 72, 83) on todennut, että ”polaarimatkailua” on tutkittu laajasti mutta sille ei ole kuitenkaan esitetty selkeää määritelmää. Määritelmät vaihtelevat tutkijasta ja lähestymistavasta riippuen. Grenier (2011a, s. 77–78, 82) on pyrkinyt määrittelemään ”polaarimatkailua” lähestyen sitä maantieteellisestä ja sosiaalisesta näkökulmasta, jolloin kyseessä on matkailu mille tahansa alueelle, johon kytkeytyy kuviteltu ”polaarinen mytologia”. Tämä kuvitteellinen kuva on rakentunut aluetta koskevien puheiden, kertomusten ja kuvien kautta. Grenierin (2004) mukaan polaarimatkailijoiden kiinnostus luontoon ei kerro heidän kiintymyksestään luontoa kohtaan vaan ennemminkin tarpeesta päästä tilapäisesti pois modernista elämästä.

Polar tourism -termin ohella käytetään termiä *Arctic tourism* kuvaamaan pohjoiselle arktiselle alueelle suuntautuvaa matkailua (esim. Müller, 2014; Viken, 2013). Termiä *Nordic tourism* käytetään kuvaamaan Pohjoismaiden matkailua (esim. Hall, Müller & Saarinen, 2009). Saarinen (2001) on tarkastellut muun muassa matkailukohteita Lapin alueella ja Hall (2010) on perehtynyt ilmastomuutoksen ja matkailun suhteeseen.

Viken (2013, s. 47) on todennut, että arktista matkailua ovat määritelleet pääosin henkilöt, jotka eivät ole kotoisin arktiselta alueelta. Keskitalo (2002) on tarkastellut arktista alueen rakentumisen näkökulmasta. Müller (2014) tutki Lapissa vierailleiden ulkomaisten matkailijoiden käsityksiä arktisuudesta ja havaitsi, että he liittivät arktisen erityisesti talveen, kylmyyteen, arktisiin eläimiin ja luontoon sekä maantieteelliseen sijaintiin.

ESITETTY ARKTINEN TILA

Arktinen alue matkailun tilana

Matkailussa puhutaan kohteista, alueista, paikoista ja tiloista. Niihin matkustetaan, niitä markkinoidaan, ne ovat vuorovaikutuksessa matkailijan kanssa ja niistä luodaan kertomuksia. Käytetyt termit ja niiden määritelmät vaihtelevat näkökulmasta riippuen. (Framke, 2002, s. 93.) Paikan käsitettä voidaan lähestyä karkeasti jaoteltuna maantieteellisestä tai sosiologisesta näkökulmasta (Grenier, 2011a). Maantieteellisestä paikasta voidaan puhua *sijaintina*, kun taas sosiologisesta tai kulttuurisesta näkökulmasta käytetään termiä *paikka* (ks. Hall ja Saarinen, 2010, s. 2). Tämän lisäksi paikka voidaan ymmärtää *tilana*, jolloin korostuu paikan abstrakti luonne. Myös arktisen alueen määritelmät vaihtelevat suuresti.

Hallin ja Saarisen (2010, s. 2–6) mukaan paikan voi ymmärtää sijaintina, toimintojen paikkana tai tuntemuksena paikasta (*sense of place*). Maantieteellisenä sijaintina paikka voidaan rajata tietyksi maa-alueeksi; esimerkiksi Lapin maakunnalla on selkeästi määritellyt rajat. Arktisen alueen maantieteelliset rajat määrittellään usein ilmaston, kasvillisuuden, ikiroudan tai leveysasteiden mukaan. Lappi ei ole kasvillisuuden tai ilmaston mukaan määritellynä arktinen, mutta se sijaitsee napapiirin pohjoispuolella. Poliittisen rajauksen mukaan Suomi lukeutuu arktisen alueen valtioihin ja on jäsenenä muun muassa Arktisessa neuvostossa. Puhuttaessa poliittisesti määritellystä arktisesta alueesta käsitellään usein alueen luonnonvaroja ja merialueita sekä niiden yhteyttä alkuperäiskansojen oikeuksiin ja ympäristökysymyksiin (Viken & Granås, 2014, s. 2). Arktisen neuvoston jäsenvaltioiden maantieteellinen pinta-ala on hyvin laaja (Keskitalo, 2002, s. 2). Neuvostoon kuuluu kahdeksan jäsenvaltiota: Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Venäjä, Yhdysvallat ja Kanada (Arktinen neuvosto, 2016). Poliittisesti määritellyt arktinen alue on laajuutensa takia hyvin moninainen (Keskitalo, 2002, s. 2) niin ilmastoltaan, luonoltaan kuin väestöltään.

Tarkkoja maantieteellisiä rajauksia laajempi tapa hahmottaa alue on ymmärtää se materiaalisena ja fyysisenä toimien, suhteiden ja vuorovaikutus-

ten paikkana (Hall & Saarinen, 2010, s. 2). Näin ajateltuna arktinen alue on paikka tai alue, joka sijaitsee fyysisesti jossakin mutta jonka maantieteelliset rajat eivät ole tarkkaan määritellyt. Arktisen alueen matkailua leimavat luonto ja kulttuuri sekä niihin liittyvät toimet eli aktiviteetit. Urheilu- ja seikkailuaktiviteetit (esimerkiksi hiihto, laskettelu, lumikenkäily, moottori- ja kelkkailu), ulkoilma-aktiviteetit (metsästys, kalastus) sekä luonnontarkkailu ovat matkailijoiden suosiossa. Niiden lisäksi on tarjolla kulttuuriaktiviteetteja (esimerkiksi museoita ja alkuperäiskansojen kulttuuriin liittyviä). Arktisia aktiviteetteja voidaan järjestää myös kaupunkiympäristössä tai sen läheisyydessä, kunhan luonto – kuten maisema, kasvillisuus ja eläimistö – on niissä vahvasti mukana. (Grenier, 2011a, s. 65–71.) Vuorovaikutusta tapahtuu sekä matkailijoiden ja paikan että matkailijoiden ja paikallisten asukkaiden välillä.

Luonnon ja ympäristön herättämät tunteet, kuten tunne etäisyydestä ja kaukaisuudesta, ovat kytköksissä alueen maantieteelliseen sijaintiin, mutta niillä on myös sosiokulttuurinen ulottuvuus (Grenier, 2011b, s. 7). Sosiaalisilla käytännöillä on oma merkityksensä paikan muodostumisessa (ks. Framke, 2002, s. 99). Kun paikka ymmärretään tuntemuksena paikasta, huomioidaan ihmisten paikkaan liittämät subjektiiviset käsitykset, ymmärrykset ja kiintymykset. Tuntemus paikasta viittaa usein paikallisten asukkaiden tuntemuksiin. Se voidaan kuitenkin ymmärtää myös laajemmin: ihmisillä voi olla mielikuva tai käsitys jostakin paikasta, vaikka he eivät olisi koskaan käyneetkään siellä. (Hall & Saarinen, 2010, s. 2.)

Paikka voidaan ymmärtää myös tilana. Käytän tutkimuksessani tilan käsitettä tarkoittamaan paikkaa abstraktimpaa ymmärrystä kohteesta. Kirjallisuudessa termejä tila ja paikka käytetään toisinaan synonyymeinä, toisinaan erillisinä käsitteinä. Olennaista kuitenkin on, että tila ei ole maantieteellisesti rajattu alue, vaan se rakentuu ihmisten osallisuudesta (ks. Karjalainen, 1997, s. 19). Sosiokonstruktivistisesta näkökulmasta katsottuna todellisuus rakentuu sosiaalisesti (Berger, 1994). Näin myös matkailun tila rakentuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, eikä se ole pysyvä vaan muuttuu jatkuvasti. Vuorovaikutuksen kautta ymmärrys tilasta muotoutuu jatkuvasti. Vuoropuhelun osapuolia ovat tilan tuottajat, käyttäjät ja välittäjät. (Aitchison, 1999, s. 29.) Arktinen matkailun tila muodostuu siten alueen organisaatioiden, paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden vuorovaikutuksessa. Se rakentuu päivittäisissä käytännöissä ja käsityksissä tilasta. Käytäntöjä ovat sekä poliittiset ja taloudelliset päätökset että matkailun käytännöt. (Viken & Granås, 2014, s. 1.)

Tutkimuksessani ymmärrän siis arktisen alueen matkailun tilana. Se on materiaallinen, sosiokulttuurinen ja dynaaminen kokonaisuus (Viken & Granås, 2014, s. 1). Maantieteelliset rajat eivät ole merkittäviä, vaan tärkeitä ovat ih-

misten toimet, tunteet ja vuorovaikutus. Arktinen tila rakentuu tilaan ja sen representaatioihin kytkeytyvien eri toimien ja tekijöiden kautta (Keskitalo, 2002, s. 12). Koska tila ei ole pysyvä vaan muuttuu koko ajan vuorovaikutuksessa, alue voidaan ymmärtää ilmaisujen jatkuvana taisteluna (Keskitalo, 2002, s. 11). Yhtenä osapuolena taistelussa ovat arktisen alueen representaatiot. Ne luovat ja muuttavat osaltaan käsitystä arktisesta tilasta.

Performanssi ja representaatiot matkailussa

Sosiaaliskonstruktivistisesti ymmärrettynä tila rakentuu sosiaalisesti ja merkittävä rooli on tilan representaatioilla ja paikan performanssilla. Matkailuun kulttuurisena ilmiönä liittyy performatiivisuus eli paikan kulttuurin, perinteiden ja tapahtumien esittely (Hannam & Knox, 2010, s. 73). Matkakohde koostuu monista eri tekijöistä, jotka yhdessä luovat paikan performanssin. Markkinointikuvat, paikallinen kieli, pukeutuminen, ruoka tai mikä tahansa muu tekijä, joka kuvastaa kohdetta, on mukana luomassa matkakohteen performanssia (Hannam & Knox, 2010, s. 76). Arktisen alueen performanssia luovat matkailumarkkinointi sekä matkailijoiden ja paikallisten asukkaiden puheet, tekstit ja kuvat. Matkailijoiden jakamat blogien matkakertomukset ovat osa kohteen performanssia. Lapissa vierailteiden kuvat ja tarinat luovat siis Lapin performanssia.

Performatiivisuus ja representaatiot ovat yhteydessä toisiinsa. Hall (1997, s. 15–19) on selvittänyt representaation käsitettä ja sen osuutta merkityksen tuottamiseen ja kieleen. Voimme aistein todeta esineiden ja asioiden olemassaolon. Miettiessämme jotakin esinettä emme ajattele oikeaa esinettä vaan sen käsitettä. Käsitteet ovat mentaalisia representaatioita, jotka kuvaavat esineitä, asioita, ihmisiä ja tapahtumia mielessämme. Niiden avulla voimme tulkita maailmaa merkityksellisesti. Jokaisella on omanlaisensa käsitteiden kartta, mutta samassa kulttuurissa elävien kartat ovat samankaltaisia. Kielen avulla kuvaamme asioita sanoilla ja voimme viestiä toistemme kanssa. Laajasti ymmärrettynä kielellä tarkoitetaan kaikenlaisia viestintävälineitä, kuten tekstejä, kuvia, ääniä ja esineitä. Kielellä kuvataan siis jotakin asiaa tai esinettä, josta meillä on mentaalinen käsitys mielessämme, ja representaatio on ”uudelleen esitys” tästä asiasta.

Matkakohteen performanssia viestitään representaatioilla (Hannam & Knox, 2010, s. 78). Representaatioita ovat muun muassa kohdekuvaukset, matkakuvat ja tuliaisit. Myös matkakertomusten tekstit ja kuvat ovat representaatioita kohteesta. Arktiseen alueeseen ja Lappiin sijoittuvat matkakertomukset ovat näin ollen representaatioita arktisesta tilasta. Representaatioilla ja kielellä välitetään merkityksiä, jotka rakentuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Hall, 1997, s. 25–26). Merkityksiä rakennetaan matkailun osapuol-

ten vuorovaikutuksessa, jossa blogien matkakertomukset osaltaan toimivat viestinnän välineenä. Samalla representaatiot tuottavat toimia, mielikuvia ja identiteettejä (Hannam & Knox, 2010, s. 78).

Matkailualueen representaatiot muodostavat matkakohteen performanssin ja rakentavat samalla matkakohteen identiteettiä (ks. Hannam & Knox, 2010, s. 78). Paikka tai tila on erottamaton osa representaatioitaan, mutta se ei kuitenkaan ole identtinen niiden kanssa (Balshaw & Kennedy, 2000, s. 3). Näin ollen matkakertomukset toimivat arktisen tilan representaatioina kuvaten niitä, mutta ne eivät kuitenkaan ole identtisiä arktisen alueen tilan kanssa. Representaatioita analysoitaessa on ymmärrettävä, että representaatiot välittävät kuvitellun, osittaisen ja tilapäisen kuvan matkailutilasta (Balshaw & Kennedy, 2000, s. 3–4). Matkakertomukset eivät siis tarjoa täydellistä kuvaa arktisesta tilasta. Tila toteutuu samaan aikaan materiaalisena ympäristönä, visuaalisena kulttuurina ja psyykkisenä tilana (Balshaw & Kennedy, 2000 s. 4–5). Arktinen alue on materiaallinen ja fyysinen paikka, jossa kulttuuri ilmenee toimien, vuorovaikutuksen ja suhteiden kautta. Se on myös mentaalinen tila, joka rakentuu ihmisten tuntemuksista. Jokainen, jolla on mielikuva arktisesta tilasta, kokee sen omien tuntemustensa kautta.

Arktisen alueen kuvaus

Arktista aluetta on kuvattu monissa eri yhteyksissä. Mielikuvia ovat luoneet kertomukset, kuvat ja puheet alueesta. Ihmisten käsitykset paikasta eroavat toisistaan riippuen siitä, ovatko he paikallisia asukkaita vai alueella vierailleita matkailijoita vai ovatko heidän mielikuvansa syntyneet epäsuorasti median kautta (Hall & Saarinen, 2010, s. 10).

Grenier (2011a, s. 62–65) on selventänyt arktisen alueen kuvan muodostumista antiikin ajasta 2000-luvun alkuun asti. Kuvaa pohjoisesta on alettu luoda jo antiikin aikana, jolloin kreikkalaiset nimesivät arktisen alueen eli Arktiksen ”karhuksi” käyttämällä siitä sanaa árktos. Myöhemmin Arktiksesta piirtyi kuva jäisenä maana, jossa tutkimusmatkailijat joutuivat kestäämään vastoinkäymisiä ja kärsimyksiä. Tutkimusmatkailijoiden jälkeen pohjoiseen saapui 1800-luvulla seikkailijoita metsästäämään villieläimiä. Samoihin aikoihin kolonialismi nosti esille alkuperäiskansojen aseman alueella. 1900-luvun alkupuolella Suomen Lappiin alettiin liittää mielikuvia joulusta ja revontulista. 1900-luvun puolenvälin jälkeen arktiseen alueeseen vaikuttivat kylmä sota ja alueen valtioiden taloudellinen itsenäistyminen. Samaan aikaan aloitettiin arktisen alueen luonnonvarojen käyttö suuremmissa mittakaavassa. Kaupungistumisen ja ympäristötietouden nousun myötä lisääntyivät ekomatkailu ja alkuperäiskansojen kulttuuriin liittyvä matkailu. Suosituksi tavaksi kokea arktisia äärioloja tulivat myös Jäämeren-risteilyt. Ne muutti-

vat mielikuvaa arktisesta ”jäätäneestä helvetistä” kohti arktista ”Edenin puutarhaa”.

Müller (2014, s. 118) tutki Rovaniemellä vierailleiden ulkomaisten matkailijoiden käsityksiä arktisesta. Matkailijat yhdistivät arktisuuden useimmiten talveen, kylmyyteen, arktisiin eläimiin ja luontoon sekä alueen maantieteelliseen sijaintiin. Pohjoista sijaintia ja sääoloja pidettiin merkittävänä arktisuuden määrittäjinä. Matkailijoiden arktiset kokemukset liittyivät kylmään säähän, arktiseen luontoon, pimeyteen ja revontuliin. Arktisuuden suhdetta kesään ei ymmärretty tai sitä ei osattu kuvailla. Matkailijat eivät myöskään määritelleet arktisuutta suhteessa ihmiseen tai infrastruktuuriin, vaikka arktisella alueella asuu miljoonia ihmisiä. Ainakin Suomen Lapissa vierailleiden matkailijoiden käsitykset arktisesta näyttävätkin olevan samankaltaisia kuin matkailumarkkinoinnin arktisesta alueesta luomat kuvat.

MATKAKERTOMUKSET NARRATIIVEINA

Narratiivisuus

Narratiivisuus eli kerronnallisuus ulottuu yhteiskunnassamme laajalle. Kertomuksia käytetään paljon mediassa ja markkinoinnissa, mutta myös yksityiset henkilöt luovat kertomuksia itsestään esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Niin sanotun narratiivisen käanteen myötä on yleistynyt ajatus, että inhimillinen kokemustodellisuus on luonteeltaan narratiivista; kertomuksellisuus ymmärretään tällöin laajana ilmiönä (Meretoja, 2009, s. 207). Kertomusten ajatellaan rakentavan todellisuutta, ja ne myös tuottavat tietoa todellisuudesta. Kertomusten ja mielikuvien avulla rakennetaan todellisuutta ja luodaan identiteettejä. (Heikkinen, 2000, s. 47.) Narratiivisuus on tapa järjestää tietoa ja todellisuutta sekä tapa merkityksellistää arkikokemuksia (Meretoja, 2009, s. 207).

Narratiivisuuteen liittyviä käsitteitä käytetään kirjallisuudessa vaihtelevasti. *Narratiivin* lisäksi puhutaan *kertomuksista* tai *tarinoista*. Tutkimuksessani käytän sanoja narratiivi ja kertomus toistensa synonyymeina, kuten myös sanoja *narratiivisuus* ja *kertomuksellisuus* tai *tarinallisuus*. Narratiivi eli kertomus voidaan määritellä eri tavoin. Usein se ymmärretään tavaksi, joka jollakin tavalla järjestää ja jäsentää ihmisen kokemaa todellisuutta (Meretoja, 2009, s. 207). Kertomukset välittävät ihmisen ja maailman välistä suhdetta, ihmisten keskinäistä suhdetta sekä ihmisen suhdetta itseensä (Ricoeur, 1991, Kujalan, 2007, s. 25 mukaan). Narratiivit ovat aina sidoksissa omaan aikaansa ja kulttuuriinsa, ja niiden avulla rakennetaan identiteettejä (Riessman, 2008, s. 8–9).

Narratiivisuus on väljä viitekehys tutkimukselle, joka keskittyy kertomuksiin (Heikkinen, 2000, s. 47). Narratiivinen tutkimus on lähtökohdiltaan laadullista ja sisältää useita eri tutkimustapoja ja metodeja, jotka riippuvat aineistosta sekä tutkijan valitsemasta lähestymistavasta. Konstruktiivisena tutkimusotteena narratiivisuudessa korostuu näkemys, että ihmiset rakentavat tietonsa ja identiteettinsä kertomusten välityksellä. Tieto ja käsitykset muuttuvat koko ajan, ja todellisuus on olemassa eri tavoin ihmismielissä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (Heikkinen, 2000, s. 50.)

Blogien matkakertomukset aineistona

Narratiivisen analyysin aineisto voi olla monissa eri muodoissa, kuten numerisena, lyhyinä vastauksina tai kerrontana (Polkinghorne, 1995, s. 6). Oma tutkimusaineistoni on matkailijoiden kerrontaa kokemastaan matkasta. Matkakertomuksia tutkittaessa päästään tarkastelemaan matkailijan omaa kirjoitusta, josta välittyvät hänen henkilökohtaiset käsityksensä ja kokemuksensa. Ymmärrän matkakertomukset narratiiveina, joista välittyy matkailijan näkökulma ja jotka osaltaan luovat mielikuvia ja muodostavat matkakohteen identiteettiä.

Aineistonani ovat internetin blogeissa julkaistut matkakertomukset. Internetissä on nykyään paljon matkailuun liittyvää sisältöä. Merkittävä osa siitä – esimerkiksi verkkokeskustelut ja -arvioinnit sekä muut sosiaalisen median kanavat – on vuorovaikutteista viestintää matkailijoiden kesken (Mkono, 2012, s. 553). Tähän kuuluvat myös blogit, jotka ovat yksi merkittävimmistä sosiaalisen median kanavista. Blogit eli verkkopäiväkirjat ovat verkkosivuja, joilla voi julkaista säännöllisesti. Julkaisut eli blogikirjoitukset voivat käsitellä melkein mitä tahansa aihetta, ja niiden tyyli vaihtelee muodollisesta vapaamuotoiseen kirjoitteluun. (Poore, 2014, s. 41.) Matkablogeissa kerrotaan kokemuksia matkoilta, jaetaan kertomuksia, kuvia ja videoita. Usein matkailijat kertovat blogeissaan henkilökohtaisia tarinoita ja suosittelevat kohteita. (Bosangit ym. 2009, s. 62.) Matkablogit ovat siis verkossa olevia päiväkirjoja matkoista (Banyai & Glover, 2012, s. 268) eli toisin sanoen matkakertomuksia.

Aineistoni koostuu kymmenestä blogikirjoituksesta, jotka on julkaistu vuosina 2012–2016. Otin mukaan suomen- ja englanninkielisiä kirjoituksia. Näin sain tutkimusaineistoon sekä kotimaisten että ulkomaisten matkailijoiden näkökulman. Blogien sisällöt ja tyylit vaihtelevat huomattavasti. Joissakin on useita lyhyitä kirjoituksia samasta aiheesta. Toisissa taas kirjoitukset ovat pitkiä ja ne kokoavat yhteen koko matkan. Blogeissa käytetään myös paljon kuvia. Keskityn tutkimuksessani kuitenkin vain teksteihin ja rajaan kuvat ja niihin liittyvät kuvatekstit aineiston ulkopuolelle.

Keräsin aineiston marraskuun 2016 aikana. Käytin etsinnässä apuna hakukonetta (Google) ja blogilistoja (blogit.fi, rantapallo.fi). Käytin hakusanoja *arktinen, matkakertomukset, kokemukset, matkailu, lappi, arctic, travel story, finland, lapland* sekä näiden eri yhdistelmiä. Löydösten perusteella määrittelin kriteerit, jotka mukaan otettavien kertomusten tuli täyttää. Matkakertomuksen tuli ensinnäkin sijoittua pääosin arktiselle alueelle ja tarkemmin Suomen Lappiin. Toiseksi kertomuksen tuli olla tarinallinen, mikä rajasi pois yksittäiset kommentit, listat ja kuvakollaasit. Kolmanneksi kyseessä tuli olla omakohtainen kertomus matkasta, joten aineiston ulkopuolelle jäivät pelkät arviot ja esimerkiksi matkatoimistojen blogeissa julkaistut matkaehdotukset. Neljänneksi kertomuksen tuli olla blogikirjoitus eikä esimerkiksi artikkelimainen kirjoitus. Otin mukaan vain yhden kirjoituksen yhdestä blogista, mutta jos samasta matkasta oli samassa blogissa useampi lyhyt julkaisu, käsittelin ne yhtenä kertomuksena. Mainostaminen ja kaupalliset yhteistyökampanjat ovat lisääntyneet viime vuosina blogeissa. Selvästi sponsoroidut kirjoitukset jätin pois aineistosta, koska sponsoroinnilla on oletettavasti pyritty vaikuttamaan kirjoittajan kokemukseen matkasta.

Aineistovalintani rajaa kertomukset nykyaikaisiin matkakertomuksiin. Aineiston keruun tapa voi vaikuttaa myös kirjoittajien taustaan ja kirjoitustyyliin. Blogikirjoittajat ovat oletettavasti nuoria ja nuoria aikuisia. Lisäksi kirjoitukset saattavat noudatella blogiyhteisöistä opittuja tapoja kirjoittaa ja kuvailla asioita.

Matkakertomusten narratiivinen analyysi

Narratiivisuus analyysitapana voidaan jakaa *narratiivien analysointiin* ja *narratiiviseen analysointiin*. Ensimmäisessä keskitytään analysoimaan kertomuksia ja löytämään niistä eri kertomuksille yhteistä tietoa sekä tematisoimaan ja kategorisoimaan löydettyä tietoa. Jälkimmäisessä pyritään ennemminkin yhdistämään aineiston kertomuksia kuin erottamaan niistä elementtejä. Narratiivisen analyysin tarkoituksena on luoda uusi kertomus, joka pohjautuu aineistona oleviin kertomuksiin. (Polkinghorne, 1995, s. 13–16.)

Käytän tutkimuksessani narratiivista analyysiä, jonka avulla voin tuoda paremmin esille matkakertomusten olennaisen sisällön tutkimuskysymykseni kannalta kuin narratiivien analysoinnilla. Tarkoituksena narratiivisessa analyysissä on kertoa, miksi ja miten päädyttiin tiettyyn lopputulemaan luomalla analysoidusta aineistosta uusi kertomus (Polkinghorne, 1995, s. 13–16, 19).

Lieblich, Tuval-Mashiach ja Zilber (1998, s. 13) tunnistavat neljä eri tapaa narratiiviseen analyysiin: holistinen sisällön analyysi, kategorinen sisällön analyysi, holistinen muodon analyysi ja kategorinen muodon analyysi. Holisti-

nessa muodon analyysissä keskitytään kertomuksen juoneen tai rakenteeseen. Kategorisessa sisällön analyysissä määritellään tutkimuksen kannalta olennaiset aihekategoriat, joita luokitellaan ja joita voidaan analysoida myös määrällisesti. Kategorisen muodon analyysissä kohteena ovat kertomuksen tyyli tai kielelliset ominaispiirteet, joita tarkastellaan kertomuksen tietyistä kohdista. Omassa tutkimuksessani sovellan holistista sisällönanalyysiä: keskityn yksilöllisten matkakertomusten sisältöön analysoimalla tekstin eri osien merkityksiä huomioiden kertomuksen kontekstin (ks. Lieblich ym., 1998, s. 13).

Holistinen sisällönanalyysi vaikuttaa tapaan, jolla aineistona olevat kertomukset luetaan, ja tapaan, jolla esiin nousevaa tietoa käsitellään. Sovelsin analyysissäni Lieblichin ym. (1998, s. 62) esittämää prosessia. Aloitin lukemalla matkakertomukset läpi useamman kerran, jotta sain niiden sisällöstä yleiskuvan ja jotta tekstien painopisteet alkoivat selkiintyä. Luettuani kertomukset muutamaan kertaan aloin kirjata ylös teksteistä esiin nousevia vaikutelmia ja tehdä alustavia merkintöjä teemoista. Tämän jälkeen luin kertomukset vielä kertaalleen läpi, kirjoitin muistiin niissä esiintyvät teemat ja merkitsin ne teksteihin erivärisillä korostuskynillä. Valitsin teemat kertomuksissa yleisimmin tai toistuvasti esiintyvien aiheiden perusteella. Valitut teemat esiintyivät kaikissa aineistoni kertomuksissa, mutta niiden painotukset vaihtelivat jonkin verran. Tulkitsin jonkin tapahtuman olleen kirjoittajalle merkittävä kokemus, jos hän oli kuvaillut sitä erityisen paljon. Huomioin myös seikat, jotka toistuivat useissa kertomuksissa, vaikka niistä ei olisi sanamääräisesti kirjoitettu paljon.

Kertomuksia ei voida muuntaa yksiselitteisesti numeroiksi tai kategorioiksi, vaan kerronnallisen aineiston analyysi edellyttää tulkintaa (Heikkinen, 2000, s. 51–52). Tämän vuoksi tulkitsin kertomuksia ja niissä esiintyviä teemoja huomioiden tarinoiden kontekstin. Analyysissäni oli mukana jonkin verran sisällönanalyysin kaltaista luokittelua, mutta painopiste oli kokonaisuuden tulkinnassa. Pysin pitämään mielessäni kertomusten kokonaiskuvan palaamalla analyysin edetessä kertomusten pariin. Näin pystyin palauttamaan mieleeni kontekstin, vaikka erotin kertomuksista joitakin lauseita.

Loin aineistonani olevien matkakertomusten pohjalta uuden matkakertomuksen, johon yhdistin kertomuksissa esiin nousseet teemat. Otin uuteen kertomukseen mukaan suoria lainauksia aineistostani suomeksi ja englanniksi, koska halusin säilyttää alkuperäisten tekstien tunnelman. Yhdessä lainauksessa käänsin lauseen suomeksi, jotta se sopisi paremmin kertomukseen. Jaoin blogit suomen- ja englanninkielisiin ja numeroin ne (blogi 1s, blogi 1e jne.). Esitän laatimani matkakertomuksen sekä analysoin esiin nousseita teemoja ja arktisen tilan muodostumista luvussa ”Kertomus arktisesta tilasta”.

Tutkimuksen etiikka

Tutkimuksen tekemiseen liittyy aina eettisiä valintoja. Narratiivisessa tutkimuksessa ne koskevat erityisesti aineiston hankintaa, tutkittavien asemaa, haastatteluita, litterointia, tutkijan tulkintaa ja anonymiteetin säilyttämistä (Hänninen, 2008). Omassa tutkimuksessani olen tehnyt eettisiä valintoja, jotka koskevat internetissä julkaistua aineistoani, tutkittavien asemaa ja anonymiteettiä sekä omaa tulkintaani.

Blogit ovat yksittäisten ihmisten luomia julkisia verkkojulkaisuja. Ne ovat tekijänoikeussuojan alaisia, mutta niiden tutkiminen ei edellytä lupaa sivustojen haltijoilta. Niihin tulisi kuitenkin viitata tutkimuksessa asianmukaisesti. Näin ei aina menetellä. Henkilötietolain periaatteen mukaan kaikki tunnistetiedot sisällytetään aineistoksi valittavaan materiaaliin vain, jos tutkimuksen toteuttaminen ei muutoin onnistu. Blogien haltijoilla on mahdollisuus poistaa omat julkaisunsa, mutta tutkimusraportista niitä ei voida poistaa. (Kuula, 2011, s. 187–188.) Näiden seikkojen vuoksi en ole viitannut blogeihin enkä julkaissut niiden nimiä. Olen analysoinut kirjoitusten välittämiä tietoja, mutta en ole käyttänyt niitä varsinaisina tiedonlähteinä. Olen tuonut julki, milloin olen käyttänyt suoria lainauksia kertomuksista, mutta olen viitannut vain blogeille antamiini koodeihin säilyttääkseni kirjoittajien anonymiteetin.

Tutkijan tulkinnan ongelmat liittyvät vahingon välttämiseen ja tutkittavien kunnioittamiseen. Tulkinnan ei pitäisi aiheuttaa mielipahaa tai muuta vahinkoa tutkimuksessa mukana olleille. Tulkituksi tuleminen ylipäänsä voi aiheuttaa mielipahaa osallistujalle. (Hänninen, 2008, s. 130–131.) Tutkimukseni pyrkimyksenä on selvittää matkailijoiden käsityksiä arvottamatta niitä. Käsitykset ovat aina subjektiivisia, eikä niitä voida arvostella hyviksi tai huonoiksi. Tutkimukseni tulokset ovat oma tulkintani matkailijoiden käsityksistä ja kokemuksista. En siis väitä, että tulkintani olisi yksiselitteinen totuus matkailijoiden kertomuksista.

KERTOMUS ARKTISESTA TILASTA

Matkakertomus: Uskomattomia maisemia ja mahtavia kokemuksia Lapissa

Voin heti aluksi todeta, että matkani oli jotakin, mitä en ole ikinä ennen kokenut! *Löysin talven ihmemaan* (blogi 5s; blogi 2e; blogi 3e) ja rauhan itsestäni. Se oli myös haasteiden ja ensimmäisten kertojen matka. Lappi on todella *fairyländ of happiness and wonders* (blogi 3e).

Heti saavuttuani pääsin ihailemaan tuntuireita ja kaikkialla timantin tavoin hohtavaa valkoista lunta. Kaikkialla oli *puhdasta, raikasta ja jumalaisen kaunis-*

ta (blogi 2s). Metsän läpi kulkiessamme katselimme puita, jotka tykkylumi oli peittänyt alleen luoden niistä ihmisen kaltaisia hahmoja. *En ole koskaan nähnyt niin paljon lunta* (blogi 4e)! Tuntui kuin olisin ollut lapsuuteni kirjojen satumaassa.

Nousimme myös tunturille, jonka laelta aukesi taianomainen näköala. Erämaata ja kumpuilevia tuntureita silmäkantamattomiin. *Maisemat oli niin hienoja, että teki melkein mieli tirauttaa kyynel tai pari niiden kunniaksi* (blogi 1s). Laskeutuessamme takaisin alaspäin kohtasimme poron, joka hyppäsi puiden lomasta polulle. *Hetken se uteliaana malttoi olla paikallaan, kuin kuvausta varten, ja jolkotti sitten tiehensä umpihangessa* (blogi 2s).

Luulin, että tähän aikaan vuodesta Lapissa olisi pimeää vuorokauden ympäri, mutta näin uskomattomia valoja. Aurinkoa ei näkynyt, mutta *päivän kajatuksessa, valon laadussa ja sävy maailmassa on ihan oma tuntumansa* (blogi 3s). *Valo – – värjäsi taivaan oranssiksi, vaaleanpunaiseksi, viininpunaiseksi, violetiksi, tumman siniseksi ja häilyväisiksi erilaisiksi säteiksi* (blogi 5s) ja lumesta heijastui *fifty shades of white* (blogi 1e). *Se oli – – niitä eppisiä talvihetkiä* (blogi 5s).

Holy mole, I've never experienced that cold (blogi 2e), totesin kun pakkasta oli lähes 30 astetta. Ajattelin, että en selviäisi siitä. Rapsakka pakkaneen kesti kuitenkin vain muutaman päivän, ja sen jälkeen lämpötilat pysyttelivät siedettävissä lukemissa. Onneksi sauna lämmitti pakkaspäivien päätteeksi, ja tuli myös kokeiltua avantoa. Kestin kylmyyden sekä kuumuuden!

Pakkasten hellitettyä kävin hiihtämässä. En ole aiemmin hiihtänyt sellaisissa maisemissa! *Tykkylumen peittämät puut ja paikoitellen aukeavat Lapin maisemat herättävät ihastusta* (blogi 4s). Lumi narskui, kun hiihtelin metsän läpi ja vaarojen yli. Siinä *vanhassa kynttiläkuusikossa tunsin – – rauhaa ja pyhyttä, suorastaan jumalallista läsnäoloa* (blogi 2s). Myös salainen toiveeni toteutui, kun hiihtoreissulta palatessani huomasin liekehtivät revontulet taivaalla. *Sellainen yleinen kiirettömyyden tunne valtasi minut* (blogi 1s) ja jäin ulos tuijottelemaan taivaalle pitkäksi aikaa.

Lähdin etsimään Lapista jotain erilaista ja uusia kokemuksia. Sain taianomaisesta luonnosta voimaa, ja tuntuu että talven ihmemaan on muuttanut minua. Siellä pystyin myös löytämään rauhan. *Lapissa ihmisen sielu lepää* (blogi 1s), ja se on ehdottomasti *my kind of heaven* (blogi 5e). Minussa heräsi myös ajatus, että *cold could be paradise* (blogi 1e).

1 kirjoittajan suomentama

Kertomuksen teemat

Esittämäni kertomuksen tarkoituksena on välittää matkailijoiden kokemuksia ja tunteita, joita he ovat jakaneet blogiensa matkakertomuksissa. Kertomukset ovat representaatioita Lapista matkailukohteena, ja oma kertomukseni pyrkii esittämään niiden pohjalta muodostuvan kuvan alueesta. Kertomukseni välittää internetin blogikirjoituksissa luotavan kuvan Lapista. Se on vain osa kokonaisuudesta, josta koostuu alueen identiteetti.

Kertomukseni pohjautuu blogien matkakertomuksissa esiin nousseisiin teemoihin. Näitä olivat erilaiset toimet, luonto, valo tai pimeys, sää ja tunteukset. Tapahtumat ja toimet voivat kuulua myös useampaan kuin yhteen teemaan: esimerkiksi revontulien katselu on usein suunniteltu aktiviteetti yhdistettynä luonnossa liikkumiseen ja säähän. Käsittelen seuraavaksi teemoja tarkemmin.

Toimet

Kaikissa kertomuksissa esiteltiin erilaisia matkaan sisältyneitä toimia tai aktiviteetteja. Joillekin jokin yksittäinen aktiviteetti, kuten hiihtäminen, oli tärkeä. Varsinkin ulkomaalaiset matkailijat kokeilivat monia erilaisia aktiviteetteja. Matka voi olla heille ainutkertainen kokemus, josta halutaan ottaa kaikki irti.

Jaoin toimet niiden luonteen mukaan neljään ryhmään: urheilu ja ulkoilma, eläinaktiviteetit, kulttuuri sekä nähtävyydet ja muut toimet (taulukko 6). Jotkin toimet sopivat useampaan kuin yhteen luokkaan. En pyrkinytkään luomaan ehdottomia kategorioita vaan käytin luokittelua lähinnä havainnollistamaan aktiviteettien kirjoa.

Urheilu- ja ulkoilma-aktiviteetteja oli määrällisesti eniten, ja monissa kertomuksissa juuri niillä oli keskeinen rooli. Kertomuksissa kuvattiin itse aktiviteetteja, mutta usein painotettiin vielä enemmän sitä, mitä toiminnan aikaan oli koettu.

Pakkasten hellitettyä kävin hiihtämässä. En ole aiemmin hiihtänyt sellaisissa maisemissa! Lumi narskui, kun hiihtelin metsän läpi ja vaarojen yli.

Eri toimiin osallistumalla koettiin luontoa ja aistittiin maisemia. Osa urheiluaktiviteeteista, kuten hiihtäminen ja vaeltaminen, esitettiin tapoina liikkua luonnossa. Urheilusta ei kerrottu fyysisenä saavutuksena tai suorituksena, vaan se tarjosi kokonaisvaltaisen kokemuksen. Avannossa pulahtamisessa ei ollut tärkeää, kuinka pitkä matka uitiin, vaan se, että avantoon uskallettiin mennä.

Taulukko 6. Matkailijoiden erilaiset toimet.

Urheilu ja ulkoilma	Laskettelu Lumilautailu Lumikenkäily Hiihtäminen Pulkkamäki Jääkiipeily Uiminen avannossa tai meressä Lumikelkkailu Pilkkiminen Käveleminen tai vaeltaminen
Eläimet	Koiravaljakkoajelu Poroajelu Vierailu porotarhaan Vierailu eläintarhaan
Kulttuuri	Saamelaiskulttuuriin tutustuminen Paikallisten tapaaminen Ruokailukokemukset
Nähtävyydet ja muut toimet	Napapiiri Joulupukki Ametistikaivos Lumilinna tai -hotelli Yöpyminen lasi-iglussa Sauna Laavu

Ryhmittelin eläimiin liittyvät aktiviteetit omaksi kohdaksi, koska niissä toimintojen keskiössä ovat eläimet. Poro- ja koiravaljakkoajelut ovat myös ulkoilma-aktiviteetteja. Poroja hämmästeltiin sekä luonnossa että aitauksissa.

Kulttuuriin liittyvillä toiminnoilla ei ollut kertomuksissa merkittävää roolia. Selkeimmin nousi esiin vierailu saamelaiskylässä. Myös ruokakokemukset ovat kulttuuria, mutta vain osa kuvatuista ravintolavierailuista kohdistui suomalaista tai lappilaista ruokaa tarjoilevaan ravintolaan.

Nähtävyyksiksi määrittelin napapiirin, joulupukin, ametistikaivoksen, lumilinnat ja lumihotellit. Ryhmään ”muut” kuuluviksi laskin saunan, laavun ja yöpymisen lasi-iglussa. Saunan voisi tulkita myös kulttuuriaktiviteetiksi, ja laavulla kuumen mehun juominen tai makkaran paistaminen liittyy usein ulkoiluun.

Kaiken kaikkiaan matkailijat osallistuivat monenlaisiin aktiviteetteihin. Myös Grenierin (2011a, s. 65–71) mukaan aktiviteetit ovat tärkeitä matkustettaessa arktiselle alueelle. Monia matkailijoiden kuvaamia toimia voidaan järjestää myös muualla kuin arktisella alueella ja Lapissa. Esimerkiksi talviurheilulajeja voi harrastaa muissakin talvikohteissa, ja koiravaljakkoajelut on alun perin omaksuttu Lapin maisemiin muualta. Useimmat matkailijoiden kuvaamat toiminnot sijoittuivat luontoon – luonto siis tarjoaa puitteet arktiseen matkailuun kuuluville aktiviteeteille.

Luonto

Luontoa kuvattiin jokaisessa aineistoni kertomuksessa, ja monessa kertomuksessa luonto oli keskeisessä osassa. Matkailijat kuvasivat maisemia, ihmettelivät lunta, ihailivat tuntuja ja erämaata. He käyttivät ylistäviä sanoja: kaunista, jumalaista, ihastuttavaa, taianomaista. Lumi – esimerkiksi lumen peittämät puut ja kaikkialle ulottuva valkoinen hanki – mainittiin hyvin usein.

-- pääsin ihailemaan tuntuja ja kaikkialla timantin tavoin hohtavaa valkoista lunta. Kaikkialla oli puhdasta, raikasta ja jumalaisen kaunista.

Lumen tärkeys on havaittu aiemmissakin tutkimuksissa. Arktinen ymmärretään usein lumiseksi, jäiseksi ja valkoiseksi paikaksi (Grenier, 2004, s. 203; Müller, 2014, s. 118). Tämä mielikuva on ristiriidassa sen kanssa, että arktinen alue ei ole kokonaisuudessaan ikuisen lumen peitossa. Yhdessä matkakertomuksessa huomioitiin kuuran puuttuminen puista. Kuuran eli valkoisuuden koettiin tuovan kuviin *sitä tiettyä tunnelmaa*, ja sen puuttuminen vei tunnelmasta jotakin pois. Tietyt luonnonelementit, kuten lumi, näyttävät olevan erittäin tärkeitä oikean tunnelman ja mielikuvan luomisessa. Mielikuva ei välttämättä vastaa todellisuutta kaikkialla Lapissa. Lunta on Lapissa toki joka talvi, mutta lumisen ajan kesto vaihtelee ja sääolot vaikuttavat maisemaan.

Luontoa kuvattiin useassa kertomuksessa talven ihmemaaksi. Tässä ilmaisussa yhdistyvät arktiseen ja Lappiin kytkeytyvät talven elementit sekä taianomaisuus tai mystisyys.

Valo ja pimeys

Luonnossa liikuttaessa koettiin myös kaamoksen pimeys ja valo. Joistakin kertomuksista oli pääteltävissä, että matkailijat mielsivät pimeyden etukäteen kielteiseksi. Kokemus saattoi kuitenkin olla päinvastainen: pimeys koettiin rauhoittavaksi tai havaittiin, että valoa oli myös kaamosaikana.

Aurinkoa ei näkynyt mutta päivän kajastuksessa, valon laadussa ja sävy maailmassa on ihan oma tuntumansa. Valo -- värjäsi taivaan oranssiksi, vaalean-

punaiseksi, viininpunaiseksi, violetiksi, tumman siniseksi ja häilyväisiksi erilaisiksi säteiksi.

Sää

Ulkoillessaan matkailijat tulevat huomioineeksi sääolot. Kertomuksissa viitattiin usein koviin pakkasiin – kun niitä oli tai ei ollut. Matkailija saattoi kokea Lapin pakkasissa ensimmäisen kerran elämässään niin kylmiä lämpötiloja.

Holy mole, I've never experienced that cold, totesin kun pakkasta oli lähes 30 astetta. Ajattelin, että en selviäisi siitä.

Äärimmäiset sääolosuhteet ovat osa arktisesta alueesta luotua kuvaa (Grenier, 2004, s. 203), ja kylmyys ymmärretään osaksi arktisuutta (Müller, 2014, s. 118). Kovat pakkaset voivat herättää kokemattomassa matkailijassa pelkoa, mutta toisaalta ne antavat hänelle mahdollisuuden ylittää itsensä. Eräs matkailija hämmästeli kertomuksessaan, kuinka 30 asteen pakkaset eivät hätäköhdyttäneet paikallisia ihmisiä vaan elämä jatkui normaalisti.

Sääolot vaikuttavat ymmärrettävästi matkan aikaisiin aktiviteetteihin, koska suurin osa toimista tapahtui ulkona ja luonnossa. Matkailijasta riippuen vaikutukset olivat erilaiset. Kertomuksissa todettiin myös hyvän varustuksen tarpeellisuus. Hiihtämään voi lähteä, vaikka pakkasen olisi kova, jos varustus on asianmukainen.

Tuntemukset

Matkakertomuksissa ei kuvattu pelkästään tapahtumia ja ilmiöitä vaan myös koetun ja havaitun tuottamia tuntemuksia. Erilaiset toiminnot, luonnon kauneus, valoilmiot ja äärimmäiset sääolosuhteet herättivät matkailijoissa tunteita.

Maisemat oli niin hienoja, että teki melkein mieli tirauttaa kyynel tai pari niiden kunniaksi.

Luonnossa liikkuminen saattoi olla myös hengellinen kokemus. Se herätti matkailijoissa syviä tunteita.

Tunsin -- rauhaa ja pyhyyttä, suorastaan jumalallista läsnäoloa.

Matkan aikaiset tuntemukset liittyivät useimmiten luontoon ja luonnon kokemiseen. Aiemminkin on todettu, että luonto – varsinkin kauniit maisemat, hiljaisuus ja rauha – ovat Lapin matkailijoille tärkeitä (esim. Järviluoma, 2006, s. 122). Näitä asioita korostettiin myös tutkimissani matkakertomuksissa.

Matkailijoiden esittämä arktinen tila

Kuvaa arktisesta tilasta luovat matkailijoiden toimet, heidän tuntemuksensa tilasta sekä suhde ja vuorovaikutus paikan ja paikallisten asukkaiden kanssa. Arktisen tilan ymmärtäminen toimien kautta yhdistää tilaan siellä tapahtuvat toimet ja vuorovaikutuksen (ks. Hall & Saarinen, 2010, s. 2). Kun paikka ymmärretään tuntemuksena, siihen kuuluvat myös matkailijoiden käsitykset ja kiintymykset (Hall & Saarinen, 2010, s. 2).

Arktisessa tilassa tapahtuu paljon. Matkailijat voivat hiihtää, sauna, pilkkiä, käydä poroajelulla, maistella paikallista ruokaa, tavata joulupukin ja ylittää napapiirin. Kaikki erilaiset aktiviteetit luovat osaltaan arktista tilaa. Jotkut niistä ovat alueelle perinteisiä toimia, toiset taas muualta omaksuttuja. Monet matkailijoiden kertomuksissaan kuvaamista toiminnoista toteutettiin luonnossa ja liittyivät lumeen. Olivatpa kyseessä millaiset aktiviteetit tahansa, ne tapahtuivat nykyisessä arktisessa tilassa ja niiden kautta matkailijat olivat kokeneet arktisen tilan vieraillessaan Lapissa.

Suhteet ja vuorovaikutus ovat myös mukana tilassa (ks. Hall & Saarinen, 2010, s. 2). Matkailijoiden suhde paikkaan välittyi kertomuksissa erityisesti suhteena luontoon. Matkailijoiden ja paikallisten asukkaiden väliset suhteet tulivat selvästi esiin vain yhdessä kertomuksessa. Siinä paikallinen asukas oli oletettavasti matkailijan tuttava ja toimi hänelle jossain määrin oppaana.

Arktinen tila herätti matkailijoissa tuntemuksia, jotka ovat sidoksissa heidän käsityksiinsä paikasta. Luonto oli toimien ympäristö, mutta se sai aikaan myös tunteita. Matkailijat kokivat luonnossa rauhaa, kiireettömyyttä, hengellisyyttä, taianomaisuutta ja sadunomaisuutta. Kokeilemalla jotakin uutta toimintaa, kuten saunomista tai avantouintia, matkailija saattoi kokea ylittäväänsä itsensä. Matka saattoi myös kumota pelon siitä, että kovassa pakkasessa ei voi selviytyä.

YHTEENVETO

Matkakertomuksissa arktinen esitetään toimien, luonnon, valon, sääolojen ja näiden herättämien tuntemusten kautta. Luonnolla on keskeinen rooli arktisen kokemisessa. Luonnossa liikkuminen mahdollistaa kauniiden maisemien ihastelemisen, äärimmäisten sääolojen kokemisen ja talven pimeydessä esiintyvien valojen ihmettelemisen. Luonto herättää matkailijoissa voimakkaita tunteita; arktisuuden keskeltä voi löytää rauhaa ja kiireettömyyttä. Erilaiset toimet ja aktiviteetit ovat osa matkakertomuksissa kuvattua arktista. Lisäksi monet aktiviteetit ovat tapoja liikkua luonnossa, ja usein niihin liittyy

olennaisesti lumi ja kylmyys. Ne antavat myös mahdollisuuden uusien asioiden kokeilemiseen ja itsensä ylittämiseen.

Matkailijoiden kertomukset ovat representaatioita arktisesta tilasta. Niistä välittyvä kuva on osittainen ja tilapäinen (ks. Balshaw & Kennedy, 2000, s. 3–4). Se ei ole todellinen kuva arktisesta tilasta vaan matkailijoiden esittämä kuva, joka perustuu heidän subjektiivisiin kokemuksiinsa. Edellä tutkijana esittämäni matkakertomus puolestaan kuvaa omaa tulkintaani matkailijoiden kertomuksista ja kokemuksista.

Tutkimistani matkakertomuksista välittyvä kuva arktisesta tilasta ja sen herättämistä tuntemuksista on yhteneväinen aiemmissa tutkimuksissa todetun kanssa (esim. Grenier, 2004; Järviluoma, 2006; Müller, 2014). Luonto, lumi, kylmyys ja erilaiset aktiviteetit sekä rauha ja kiireettömyys luonnehtivat matkailijoiden arktisia kokemuksia. Matkailijoiden käsitykset ja mielikuvat ovat myös samankaltaisia kuin matkailumarkkinoinnissa Lapista luotu mielikuva. Lapin identiteettiä on markkinoinnissa rakennettu muun muassa luonnon, arktisuuden, taianomaisuuden ja tekemisen pohjalta (Lapland above ordinary).

Vaikuttaa siis siltä, että blogien matkakertomukset antavat samankaltaisen kuvan matkailijoiden käsityksistä ja kokemuksista kuin muilla aineistoilla toteutetut tutkimukset. Tässä voi tietysti olla eroja riippuen esimerkiksi aiheesta ja aineistona olevista blogeista. Matkablogit tarjoavat joka tapauksessa keinon tutkia matkailun eri ilmiöitä matkailijan näkökulmasta.

Tutkimukseni tulokset antavat lisätietoa arktisen ja Lapin suhteesta. Toisenlainen aineisto olisi voinut tuottaa erilaisia tuloksia. Tulokseni osoittivat kuitenkin selvästi, että on matkailijoita, jotka kokevat arktisuuden Lapissa talvisien aktiviteettien, luonnon ja voimakkaiden tunteiden kautta. Joillekin kylmä ja luminen Lappi on paratiisi.